

УДК 316. 454:316. 72(100)

Оксана Петрецька

КУЛЬТУРНА САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У тезах аналізується процес культурної самоідентифікації як складова етнічної ідентичності.

Ключові слова: етнічна ідентичність, культурна самоідентифікація, етнічна група.

Pretratska O. Cultural self-identification as the component of ethnic identity

The author of this thesis is analyzing the process of cultural self-identification as the component of ethnic identity.

Key words: ethnic identity, cultural self-identification, ethnic group.

Петрецькая О. Культурная самоидентификация как составляющая этнической идентичности

В тезисах анализируется процесс культурной самоидентификации как составляющую этнической идентичности.

Ключевые слова: этническая идентичность, культурная самоидентификация, этническая группа.

Різноманітні ідентифікаційні процеси постійно відбуваються в соціокультурному середовищі. Соціокультурне середовище актуалізує процес ідентифікації. Перебування людини в межах власної культури, «всередині» групи захищає від конфлікту з середовищем.

Етнічна ідентичність – це результат процесу емоційно-когнітивно-го самоототожнення суб'єкта зі своєю етнічною групою, що виражене в почутті спільності з членами цієї групи і сприйнятті як цінностей її основних характеристик [1, с. 100].

Етнічна ідентичність включає в себе уявлення людини про свою етнічну групу, а також почуття і наміри, пов'язані з цими уявленнями. Національні міфи, символіка, історична пам'ять – необхідні чинники будь-якої ідентичності, сягають своєї давнини власної спільноти, її первісних етнічних форм. Але найяскравішим свідченням життєздатності етнічних утворень є їхнє існування у сучасному багатоскладовому суспільстві. Головними репрезентантами тут виступа-

ють етнічні групи, які плекають етнічну самосвідомість, зберігають колективну ідентичність. Етнічну групу ми визначаємо як групу людей, яка має деякі особливі етнічні, культурні, мовні, релігійні, расові риси, яких об'єднує повне або часткове походження, усвідомлюють свою причетність до групи. Члени етнічних груп вважають себе різними у культурному відношенні. На думку Е. Гідденса для виділення етнічних груп частіше за все використовують такі характеристики, як мова, історія або походження, релігія, культура [2, с. 235].

На розвиток етнічної ідентичності впливає процес міжгрупового соціального порівняння: етнічна група має відрізнитися від інших груп (міжгрупове розрізнення), члени групи мають бути максимально схожими між собою (внутрішньогрупова гомогенність).

Етнічна ідентичність включає низку самоідентифікацій – етнічну, культурну, мовну, релігійну тощо. Обов'язковою підставою етнічної ідентичності є спільність культури. Базові цінності, утворюючи культурну основу, визначають правила взаємовідносин, розставляють пріоритети, оцінки, цілі.

Предметом нашого розгляду є культурна самоідентифікація – один із важливих процесів культурного устрою суспільства. На нашу думку, культурна самоідентифікація – процес усвідомленого прийняття культурних норм, зразків поведінки, ціннісних орієнтацій і мови, розуміння свого «Я в групі».

У будь-якій етнічній групі завжди існує лише її притаманний культурний стрижень (основний маркер культурної самоідентифікації), що надає узгодженості діям її членів і виявляє себе зовні шляхом різних модифікацій.

Аналізуючи культурну самоідентифікацію необхідно враховувати об'єктивні (зовнішні) та суб'єктивні (внутрішні) чинники, що впливають на розвиток цього процесу. До об'єктивних віднесемо існування певного людського угруповання, територію, де воно розташоване, мову (діалекти), історичну пам'ять, засоби існування, звичаї, обряди, традиції, зразки спілкування тощо, що виступають у ролі визначальних чинників, які обумовлюють членство або належність індивіда до певних соціальних груп упродовж усього терміну їхнього існування. До суб'єктивних – соціалізацію (культуралізація), стереотипи, вірування, символи, ритуали, поведінку, свідомість, самовизначення, орієнтації членів цього групування.

З внутрігрупової точки зору, ідентичність заснована на комплексі культурних рис, якими члени групи відрізняють себе від всіх інших груп, навіть якщо вони в культурному відношенні достатньо близь-

кі. Зовнішні уявлення про групу мають тенденцію до генералізації і стереотипним критеріям при визначенні характеристик групи. Будь-яка зміна культурної самоідентифікації веде до зміни етнічної ідентичності, навіть якщо якісь її компоненти залишаються незмінними. Етнічна група залишається, поки що, основним простором, де зароджуються і міцніють групові почуття та зберігається культурна самобутність. Перед представниками етнічних груп стоїть завдання збереження та зміцнення культурної спадщини, для подальшої її передачі та трансляції.

Література:

1. Гнатенко П. И. Идентичность: философский и психологический анализ / П. И. Гнатенко, В. Н. Павленко. – К. : Інститут соціології НАН України, 1999. – 466 с.
2. Гидденс Э. Социология / Энтони Гидденс ; [пер. с англ. ; науч. ред. В. А. Ядов; общ. ред. Л. С. Гурьевой, Л. Н. Посилевича] – М. : Эдиториал УРСС, 1999. – 703 с.